

Sabin Alexandru TACLIT

REZUMAT
TEZĂ DE DOCTORAT

**TEMA: LIBERTATEA DE COMUNICARE ÎN SPAȚIUL
EUROPEAN**

Conducător de doctorat

Profesor Universitar Doctor Nicoleta DIACONU

Teză elaborată în vederea obținerii

titlului de DOCTOR în „*Drept*”

- BUCUREȘTI , 2019-

CUPRINS

Abrevieri

Cuvinte cheie

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE

1. Tema supusă cercetării
2. Metodologia cercetării. Ipotezele, metodele și mijloacele propuse în vederea realizării cercetării.
3. Rezultate urmărite prin cercetarea propusă
4. Impactul pe care îl va avea cercetarea în teoria și practica judiciară, atât la nivel național, cât și la nivel internațional

CAPITOLUL I – LIBERTATEA DE COMUNICARE – CA DREPT FUNDAMENTAL AL OMULUI

1. Concepte privind libertatea de comunicare
2. Caracteristicile libertății de comunicare
3. Protecția internațională și europeană a dreptului la liberă exprimare
 - 3.1. *Protecția dreptului la liberă exprimare în cadrul O.N.U.*
 - 3.2. *Protecția dreptului la liberă exprimare la nivel european*
 - 3.2.1. *Protecția dreptului la liberă exprimare în cadrul Consiliului Europei*
 - 3.2.2. *Protecția dreptului la liberă exprimare în cadrul Uniunii Europene*
 - 3.2.3. *Protecția dreptului la liberă exprimare în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa*
4. Limitele dreptului la liberă exprimare și informare
5. Spațiul public și mijloacele de informare în masă
6. Concluzii

CAPITOLUL II LIBERTATEA DE COMUNICARE CA ELEMENT AL PIEȚEI INTERNE A UNIUNII EUROPENE

1. Conceptul și evoluția Pieței Interne a Uniunii Europene
2. Libertățile și elementele componente ale Pieței interne
 - 2.1. *Piața unică și rolul comunicării în realizarea acesteia*
 - 2.2. *Libera circulație a mărfurilor*
 - 2.3. *Libera circulație a persoanelor*
 - 2.4. *Libera circulație a serviciilor*
 - 2.5. *Libera circulație a capitalurilor*
3. Competențele exercitate de către Uniunea Europeană cu privire la elementele Pieței Interne
4. Aquis-ul Uniunii Europene privind exercitarea liberei circulații a serviciilor
 - 4.1. *Corespondența dintre libera circulație a serviciilor și libertatea de stabilire a persoanelor*
 - 4.2. *Restrângeri permise ale liberei circulații a dreptului de stabilire și de prestări servicii, pentru persoanele fizice*
 - 4.3. *Dreptul derivat privind serviciile*
 - 4.4. *Beneficiarii liberei circulații a serviciilor*
 - 4.5. *Principiile liberei circulații a serviciilor*
5. Modalități de realizare a liberei circulații a serviciilor în Uniunea Europeană.
 - 5.1. *Accesul la profesiile reglementate*
 - 5.1.1. *Reglementări cuprinse în directivele generale*
 - 5.1.2. *Exercitarea profesiilor nereglementate*
 - 5.2. *Accesul la spațiul financiar european*
 - 5.2.1. *Domeniul bancar*
 - 5.2.2. *Sectorul asigurări*
 - 5.2.3. *Sectorul de investiții*

5.2.4. Piețele instrumentelor financiare

5.2.5. Reglementări privind sistemele de compensare pentru investitori

6. Concluzii

CAPITOLUL III – COORDONATELE JURIDICE ALE LIBERTĂȚII DE COMUNICARE ÎN CADRUL UNIUNII EUROPENE

1. Aspecte generale privind conținutul libertății de comunicare în cadrul Uniunii Europene

2. Cadrul juridic privind serviciile de televiziune și telefonie în Uniunea Europeană

2.1. Serviciile de televiziune

2.2. Serviciile telefonice

3. Cadrul juridic general privind comerțul electronic

3.1. Aspecte privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă

3.2. Principiile comerțului electronic

3.3. Intermediarii în comerțul electronic

3.4. Semnătura electronică

4. Protecția datelor cu caracter personal la nivel european

4.1. Necesitatea adoptării unei legislații europene privind protecția datelor personale

4.2. Reglementarea protecției datelor personale la nivelul Consiliului Europei

4.3. Coordonatele juridice ale Uniunii Europene privind protecția datelor cu caracter personal

5. Relația juridică dintre libertatea de comunicare și protecția datelor cu caracter

personal reflectată în jurisprudența CEDO și a Curții Europene de Justiție

6. Sistemul instituțional al Uniunii Europene de monitorizare a libertății de comunicare

7. Concluzii

CAPITOLUL IV – REGLEMENTAREA LIBERTĂȚII DE COMUNICARE ÎN ROMÂNIA ÎN RAPORT DE EXIGENȚELE JURIDICE EUROPENE

1. Evoluția legislativă națională privind libertatea de comunicare

2. Accesul la informații

3. Evoluția reglementărilor la nivel constituțional cu privire la dreptul la viață privată și dreptul la protecția datelor personale

4. Aspecte juridice privind aderarea României la unele convenții internaționale privind recunoașterea dreptului la protecția datelor personale

5. Reflectarea în legislația națională a dreptului la protecția datelor cu caracter personal, în relația cu documentele Consiliului Europei

6. Reflectarea în legislația românească a dreptului la protecția datelor personale în relația cu normele juridice ale Uniunii Europene

7. Reglementarea dreptului privind protecția datelor personale și a vieții private, în lumina Codului Civil

8. Evoluția legislației speciale naționale în materia protecției datelor cu caracter personal

9. Concluzii

CONCLUZII FINALE ȘI PROPUNERI

ANEXA 1

BIBLIOGRAFIE

ABREVIERI

alin.	alineat(ul)
apud	citat după
art.	articol(ul)
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CEEA	Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
CECO	Comunității Europene a Cărbunelui și Otelului
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJCE	Curtea de Justiție a Comunităților Europene
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
ConvEDO	Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale
ECR	European Court Reports
e.g	
EURATOM	

Ibidem	exempli gratia, de exemplu
Idem	vezi CEEA
i.e.	același autor, același loc același autor
lit.	id est, adică
n.n.	litera
OHADA	nota noastră Organizația pentru Armonizarea Dreptului Afacerilor în Africa
op. cit.	
p. / pp.	opera citată
par.	pagină, pagini
s.n.	paragraf(e)
TCE	sublinierea noastră

TCEEA

Tratatul de instituire a Comunității
Europene

TCECO

Tratatul de instituire a Comunității
Europene a Energiei Atomice

TFP

TFUE

Tratatul Comunității Europene a
Cărbunelui și Otelului

TPI

Tribunalul Funcției Publice

TUE

Tratatul privind funcționarea Uniunii
Europene

UE

Tribunalul de Primă Instanță

urm.

Tratatul privind Uniunea Europeană

vol.

Uniunea Europeană

următoarele

volum(ul)

REZUMAT

1. Tema supusă cercetării

În cadrul prezentei teze de doctorat am cercetat, din perspectivă conceptuală, istorică și doctrinară, principalele etape care au stat la baza dimensiunii juridice a comunicării în cadrul Uniunii Europene. Conceperea tezei a presupus o documentare aprofundată a opiniilor exprimate cu privire la domeniul analizat atât a legislației primare, cât și a celei secundare atât a Uniunii Europene cât și a României, la care se adaugă jurisprudența specifică.

Complexitatea cercetării a constat în faptul că, atât legislația cât și jurisprudența aplicabilă libertății de comunicare sunt într-o continuă schimbare.

În același context, am studiat și analizat mai multe lucrări de specialitate – tratate, cursuri, monografii, articole și opinii exprimate în cadrul unor reviste de specialitate în strânsă coroborare cu legislația română și cea a Uniunii Europene, precum și cu jurisprudența relevantă.

Cercetarea a fost realizată și din prisma opiniilor exprimate de către doctrinarii români și străini, originalitatea venind din prezentarea punctelor de vedere proprii asupra problemelor dezbătute.

Prezenta lucrare tratează momentele importante din dezvoltarea Uniunii Europene și evoluția conceptului de piață internă, toate privite din perspectiva comunicării în cadrul Uniunii Europene.

Un alt element supus cercetării, este și modalitatea prin care statele comunitare au armonizat și acceptat cele patru libertăți de fundament ale Uniunii Europe, cu legislația internă.

Astfel, am tratat în mod elaborat etnogeneza Uniunii Europene, plecând de la

conceptul de unitate, în același fel cum a fost acesta gândit în decursul secolelor de către diverse personalități și până la transpunerea conceptului de Europă unită prin consimțământul reciproc al statelor.

Tot în cuprinsul prezentei lucrări am tratat și schimbările în componența Uniunii Europene din perioada recentă, fapte care au generat nevoia unei noi modificări în ceea ce privește tratatele europene, aspect concretizat prin intrarea în vigoare la data de 1 decembrie 2009 a Tratatului de la Lisabona.

În prima parte a lucrării, ne-am îndreptat atenția spre o detaliere a construcției fenomenului de piață internă, pornind de la piața unică, ulterior la piața comună și într-un final, ajungând la „produsul” contemporan denumit piață internă.

În cadrul cercetării, ne-am orientat atenția și spre a dezbate libertățile fundamentale ale Uniunii Europene: libera circulație a persoanelor, libera circulație a serviciilor, libera circulație a mărfurilor precum și libera circulație a capitalului, dar și implicațiile acestor libertăți în dreptul intern și dreptul european.

Analizând în detaliu cele patru libertăți, am putut constata că acestea reprezintă adevărate „pietre de temelie ale Pieței interne”, fără de care Uniunii Europeana nu ar putea exista. Permițându-ne să ducem gândirea la extrem, am putea desprinde concluzia că cele patru libertăți împreună cu noțiunea de piață internă sunt elementele constitutive ale Uniunii Europene.

O altă parte a lucrării, tratează cadrul juridic general privind libera circulație a serviciilor, făcând o analiză comparativă a punctelor de intersecție legislativă și procedurală, între libertatea de prestare a serviciilor și libertatea persoanelor de a se stabili în spațiul comunitar.

De asemenea, am dezvoltat modalitățile de realizare a liberei circulații a serviciilor, precum și accesul cetățenilor comunitari la profesiile reglementate.

Astfel, am putut constata, că legiuitorul european a reglementat exclusiv cadrul juridic general accesului cetățenilor comunitari la anumite profesii, lăsând însă la

latitudinea legiuitorilor naționali reglementarea în detaliu a accesului, ținând-se cont de specificul activităților și de jurisdicția națională.

Accesând din punct de vedere al cercetării științifice și spațiul financiar european, am dezbătut principalele directive europene, ce reglementează comerțul electronic, semnătura electronică și comunicarea prin intermediul televiziunilor.

Tot prin cercetarea științifică elaborată, am identificat cadrul juridic aplicabil libertății de comunicare în România, precum și modificările legislative ce în opinia subsemnatului au influențat libertatea de exprimare și libera comunicare.

Ajungând cu cercetarea științifică și în dimensiunile digitale, am ajuns la concluzia că dinamica internetului și a formelor de comunicare actuale, au creat un ambient tehnologic ce favorizează transmiterea unei multitudini de date și informații într-un timp extrem de scurt.

Astfel, informația este esențială în dezvoltarea mediului economic actual, însă presupune și expunerea la mai multe riscuri din ce în ce mai dificil de gestionat.

Prin teza elaborată, am tratat în mod succesiv cadrul legal al dreptului la viață privată, precum și la protecția datelor personale atât din perspectiva internațională, cât și din perspectiva legislației naționale.

Structura cercetării referitoare la aceste aspecte a fost axată pe două teme centrale. Astfel, în prima fază am abordat legislația și jurisprudența ce conturează protecția datelor personale în cadrul european, urmând ca faza a doua să trateze evoluția legislației interne, dar și modalitatea în care, în prezent datele personale sunt protejate prin legislația cadru și cea conexă.

În ceea ce privește situația cadrului juridic românesc, am constatat că protecția datelor cu caracter personal poate fi analizată din perspectiva dreptului unional, care o consacră ca un drept autonom și constituțional, dar și din perspectiva internă, unde datele personale sunt văzute ca parte a dreptului la viață intimă, familială și privată.

Fiecare capitol este succedat de scurte concluzii parțiale, în care am încercat să sintetizăm principalele idei care se desprind din analiza cuprinsă în respectiva secțiune.

Finalul tezei este reprezentat de capitolul de concluzii finale, propuneri de lege ferenda și o scurtă analiză SWOT. Astfel, au fost abordate atât punctele forte ale aspectelor juridice cercetate cât și punctele care, în opinia noastră prezintă potențial de îmbunătățire.

2. Metodologia cercetării. Ipotezele, metodele și mijloacele propuse în vederea realizării cercetării.

Pentru realizarea lucrării, am stabilit un plan care să susțină o cercetare științifică bazată pe obiective clare și care să trateze atât doctrina de specialitate, legislația internă și internațională, precum și abordarea unor elemente de noutate în materia comunicării:

- metodologia comparativă care presupune prezentarea prin comparație, raportat la actele normative și jurisprudențiale, precum și prin raportare la drepturile garantate în cadrul Uniunii Europene dar și a principalelor reglementări din Constituția României precum și a actelor normative interne.
- metodologia istorică presupune analiza cronologică a evoluției legislației privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, cu preponderență asupra libertății de comunicare și exprimare la nivelul Uniunii Europene.
- metodologia jurisprudențială, care presupune analiza aquis-ului comunitar, precum și a celor mai relevante decizii ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, dar și a unor hotărâri pronunțate de instanțele judecătorești din România.

Suportul teoretico - științific a fost reprezentat de consultarea și analiza principalelor opinii doctrinare, ale autorilor români și străini, precum și consultarea practicilor instituțiilor europene.

Totodată, în cadrul lucrării, sunt prezentate și interpretate principalele acte normative europene și naționale, care reglementează drepturile și libertățile cetățeanului în ceea ce privește libertatea de comunicare, precum și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene dar și a Curții Europene a Drepturilor Omului, relevantă în acest sens.

3. Rezultate urmărite prin cercetarea propusă

În prima etapă, cea de documentare și analiză științifică, am identificat, dacă în cadrul Uniunii Europene există într-adevăr o libertate de comunicare, dacă această libertate de comunicare este pe deplin protejată, încercând să delimitez și care sunt limitele în care un cetățean poate comunica și se poate exprima liber, atât în cadrul relațiilor interumane cât și în cadrul interacțiunii cu instituțiile europene.

Cercetarea a vizat și dacă legislația Uniunii Europene, în ceea ce privește libertatea de comunicare și exprimare liberă a cetățeanului, este pe deplin transpusă în legislația din România și dacă normele comunitare transpuse sunt în deplină concordanță cu normele interne existente.

4. Impactul pe care îl va avea cercetarea în teoria și practica judiciară, atât la nivel internațional, cât și la nivel național

Odată stabilite punctele tari precum și punctele vulnerabile din punct de vedere legislativ, jurisprudențial și administrativ din cadrul Uniunii Europene, putem face o analiză a pașilor care trebuie întreprinși în viitor, pentru ca cetățeanul european să poată comunica liber și neîngrădit, evident în limitele consacrate de lege.

Totodată, lucrarea poate fi privită și ca un “dicționar” pentru cetățeni, fie că vorbim de cetățeni români sau cetățeni ai altor state europene, eventuali justițiabili, dicționar care să reprezinte un instrument legal cu caracter internațional care să protejeze drepturilor legitime ale fiecăruia.

Expunerea ideilor cu caracter practic, precum hotărârile judecătorești ale instanțelor europene, precum și cele ale instanțelor românești ocupă un loc important în cadrul lucrării, ajutând la conturarea și a unor imagini practice în ceea ce privește interpretarea judecătorească a normelor europene.

Ținând cont de caracterul științific și practic al lucrării pe care am realizat-o, prezentând și analizând principalele opinii prezentate în doctrina de specialitate, raportate la jurisprudența aplicată, lucrarea poate prezenta un instrument util care să susțină activitatea studenților și practicienilor dreptului și de ce nu, chiar pentru legiuitor.

5. Concluziile desprinse și propunerile de lege ferenda

Rezultatele cercetării conduc la concluzia potrivit căreia realitățile juridice se situează încă sub auspiciile unei perioade de tranziție de la o comunicare cenzurată, la o comunicare liberă și neîngrădită. Această nouă formă de comunicare democratică și spunem noi, Europeană, a evoluat odată cu dezvoltarea mijloacelor de comunicare digitală prin intermediul internetului.

Însăși concretizarea unei relații contractuale, bazată pe contactul nemijlocit între partenerii contractuali a ajuns să fie fundamentată pe utilizarea mijloacelor de comunicare la distanță. Încheierea contractelor în formă electronică se supune astfel, regulilor tradiționale ale vânzării, ceea ce particularizează aceste convenții ca fiind forma de exprimare a voinței părților – cea electronică. Statutul și regimul juridic al înscrisurilor pe suport de hârtie și-a schimbat înfățișarea în momentul în care înscrisul în formă electronică a devenit suficient pentru a conferi validitate sau

garanția probei unui act juridic. Provocarea în această materie a constat în găsirea echilibrului necesar și suficient între cerința asigurării securității juridice și dezideratul flexibilității necesare în cadrul unui raport contractual născut on-line.

În acest context, este remarcabil faptul că legiuitorul, atât cel european, cât și cel national a ales mai degrabă să reformeze dreptul comun decât să creeze un nou drept special. Așadar, concluziile și propunerile formulate de către prezenta teză se circumscriu necesității de adaptare a instrumentelor juridice tradiționale la noile realități tehnice și economice și de dezvoltare a unor noi concepte și abordări juridice astfel încât comunicarea în cadrul Uniunii Europene să poată fi realizată într-un mod cât mai liber și neîngrădit.

Un alt aspect extrem de important în realizarea comunicării în cadrul Uniunii Europene, este reprezentat de ingerințele europene privind protecția datelor personale.

Astfel, este de remarcat și faptul că, deși vorbim de două reglementări cu aplicabilitate diferită, respectiv reglementările Consiliului Europei ce au aplicabilitate doar pentru statele ce au aderat la Convenția Europeană pentru protejarea Drepturilor Omului și Libertăților de ordin Fundamental, în timp ce reglementările Uniunii Europene au caracter obligatoriu și se aplică prioritar pentru statele membre, ambele tind să abordeze aceleași aspecte privind protecția datelor personale.

Am putut astfel observa cum reglementările Consiliului Europei reprezintă o veritabilă sursă de drept pentru ordinea juridică a Uniunii Europene, având rol de linie directoare. Această opinie, vine și în considerarea faptului că, jurisprudența CEDO joacă un rol esențial în interpretarea ingerințelor legale ce pot fi admise în legătură cu exercitarea dreptului la protecția datelor personale, ca element al vieții private garantat de dispozițiile articolului 8 din Convenție.

Sistemul legislativ din România apare ca fiind unul atipic, în care același drept poate fi apreciat cu mai multe unități de măsură.

Dreptul la viață privată și implicit la protecția datelor personale, rămâne un drept specific național, care cu timpul a dobândit și conotații internaționale și suprastatale, odată cu recunoașterea sa în fața CEDO, CJUE, ca efect al aplicării dispozițiilor articolului 8 din Convenție și a articolului 7 din Carta. Astfel, recunoașterea acestui drept pe plan național ca fiind un drept fundamental, se poate realiza exclusiv prin includerea sa în cuprinsul Constituției, în caz contrar putând fi privit ca fiind un drept subiectiv

Considerăm că reglementarea precară a mijloacelor de garantare a dreptului de protecție a datelor cu caracter personal în dreptul intern, va putea fi suplinită prin trimiterea la normele specifice care vizează dreptul la viață privată, prevăzut în prezent în Constituție, însă care nu este deocamdată în măsură să reglementeze în tot și protecția datelor personale.

Făcând o analiză **S.W.O.T.** a legislației internaționale și a legislației naționale, având la baza atât forma actelor normative în vigoare, cât și efectele pe care acestea le produc, putem deduce următoarele:

Puncte tari. Se poate remarca faptul că, legiuitorul European încearcă o abordare unitară a aspectelor privind protecția datelor personale, prin intrarea în vigoare a Regulamentului nr.2016/679. Astfel, se creează premisa protejării prelucrării datelor personale în toate statele membre U.E. sub lumina aceluiași interpretări legale. În acest sens, se remarcă și ghidurile publicate de grupurile de lucru, ce vizează interpretarea unitară a prevederilor Regulamentului(UE) 2016/679, evitându-se astfel aplicarea neunitară a dispozițiilor europene.

Puncte slabe. Analizând practica națională privind protecția datelor personale, am putut remarca o carență în ceea ce privește notorietatea protecției datelor cu caracter personal în rândul cetățenilor. Prin urmare, putem concluziona că

nu foarte multe persoane au cunoștință de drepturile pe care le au în ceea ce privește protecția datelor personale. Acest fapt, se datorează și poate prea ne semnificativei implicări a Autorității Naționale privind Protecția datelor Personale, care în opinia noastră ar trebui să aibă atât un rol de control, dar mai ales un rol de „propagandă”. Totodată, un punct slab poate fi și lipsa de delimitare expresă între dreptul la viață privată și cel ce reglementează protecția datelor personale, cu atât mai mult cu cât din perspectiva jurisprudenței CEDO și CJUE, dreptul la protecția datelor personale este privit ca un element component sau o garanție pentru dreptul la viață privată.

Oportunități. Fiind oarecum o extensie a ideilor reținute în cadrul punctelor slabe se poate stabili că România are obligația, ca odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului (UE) 2016/679, să se alinieze cu celelalte state membre ale Uniunii Europene referitor la protecția datelor personale la un nivel adecvat. Susținem acest aspect, întrucât, până la intrarea în vigoare a Regulamentului(UE) 2016/679, conceptul de date personale, deși reglementat prin Legea 677/2001, era unul abstract, ignorat în mare parte de cei mai mulți dintre operatori.

Amenințări. Poate principala amenințare la acest moment, în ceea ce privește noile reglementări privind protecția datelor personale, este influențarea mediului de afaceri în a apela la diverși „specialiști” în data protecțiunii ce nu oferă o garanție pentru alinierea la RGPR.

Susținem acest lucru, întrucât, din cauza valorilor însemnate ale amenzilor prevăzute de RGPR, pe piața internă și internațională au apărut tot mai mulți agenți economici care pretind că pot consilia operatorii să implementeze prevederile RGPR fără ca aceștia să mai suporte vreun risc. O astfel de abordare ar putea crea o falsă impresie de suportare a riscului, care în continuare este în sarcina operatorului, indiferent cine l-a consiliat în alinierea cu prevederile Regulamentului(UE) 2016/679.

În elaborarea prezentei lucrări, ne-am axat atenția în a identifica în mod concret, regimul juridic al protecției datelor cu caracter personale. Această cercetare

a fost necesara pentru a putea stabili existenta unui drept special care protejează datele personale atât la nivel național cat si la nivel internațional.

Dreptul la viață privată a fost si rămâne un drept specific național care a căpătat valente internaționale sau suprastatale, prin recunoașterea sa in fața C.E.D.O., C.J.U.E. si a celorlalte instituții din cadrul Uniunii Europene. Toate acestea sunt rezultatul aplicării articolului 8 din Convenție si a articolului 7 din Cartă.

Dreptul la viață privată a evoluat de la statutul unui drept subiectiv, la un drept fundamental, recunoscut la nivel național si internațional.

Privitor la dreptul de protecție a datelor cu caracter personal, deși inițial a fost un drept specific național, cu timpul a devenit un drept cu aplicare internațională, ca efect al fenomenului de globalizare ce implică si circulația transfrontalieră a datelor. Aceasta transformare, s-a putut fi realizat prin intermediul Convenției pentru protecția datelor personale si al instrumentelor adoptate la nivelul O.N.U. si O.C.D.E..

Ulterior, dreptul la protecția datelor a devenit un drept cu valențe unionale pentru instituțiile, organele si agențiile Uniunii Europene, devenind astfel un drept cu reprezentare națională pentru statele membre. Acest lucru a devenit posibil prin transpunerea reglementarilor din Carta, din legislația secundara precum Directiva 95/46/CE si 2002/58/CE, din tratatele de aderare ale Uniunii Europene.

Odată cu finalizarea reformei inițiate de Comisia Europeana in anul 2012, ce viza modificarea substanțială a cadrului normativ actual, legislația va fi impactată intr-un mod mult mai vizibil, prin aplicarea directă si uniformă a dispozițiilor Regulamentului (UE) nr. 679/2016, in toate statele comunitare, cu începere din 25.05.2018.

Fiind un derivat al dreptului la viață privată dar și un element esențial al comunicării, dreptul la protecția datelor personale se bazează pe două elemente

esențiale, precum respectarea demnității și libertatea dezvoltării personalității umane (atribute considerate esențiale în statele democratice) . Astfel, regimul juridic al protecției datelor personale, urmărește asigurarea unei sfere de apărare a fundamentelor vieții private prin mijloace adecvate mediului în care sunt comunicate informațiile personale.

Existența autonomă a dreptului la protecția datelor personale, deși este evidentă, nu își regăsește proiecția în dreptul național din România.

Cea mai recentă acțiune în vederea legiferării unitare la nivelul Uniunii Europene a protecției datelor personale este Regulamentul UE nr 679/2016, care în pofida multiplelor controverse ce vizau împovărarea cu multe obligații noi a furnizorilor de servicii, considerăm ca aduce multe elemente benefice.

Adițional regulilor mai amănunțite de securizare a datelor personale, probabil cel mai important plus pe care îl aduce Regulamentul este atenția sporită asupra necesității protecției datelor personale. Probabil că acesta este și considerentul urmărit de legiuitorul european prin care a introdus sancțiunile extrem de mari pe care un operator le poate suferi, în situația în care acesta nu respecta dispozițiile legale.

Din analiza celor cercetate, considerăm oportune următoarele propuneri de lege ferenda.

1). Astfel, cu privire la legislația internă, considerăm a fi oportună modificarea articolului 26 din Constituția României, astfel încât să fie reunite reglementările privind dreptul la viață privată, dreptul la viață de familie și dreptul la viață intimă, sub un singur drept. Astfel, ar putea fi clarificare în mod explicit limitele acestor drepturi, ce înseamnă viață privată, când poate fi subiectul unei comunicări externe și când comunicarea despre viață intimă a cetățenilor să fie interzisă.

2). Totodată, pentru a putea deveni un drept fundamental, dreptul la protecția datelor personale ar trebui să fie prevăzut în Constituția României. Reglementarea

acestui drept ar trebui să succedă articolul 26 din Constituție, prin adăugarea unui articol distinct denumit „Dreptul la protecția datelor cu caracter personal”.

Acest articol constituțional, ar trebui să reglementeze în mod explicit faptul că datele personale ale fiecărui cetățean sunt drepturi intime, care nu pot fi supuse niciunui fel de comunicări fără consimțământul explicit al titularului. Prin această modificare, apreciem că ar fi excluse orice alte interpretări legislative voite sau nu, privind oportunitatea utilizării datelor personale, cu sau fără consimțământul persoanei vizate.

3). De asemenea, tot cu titlu de lege ferenda, considerăm că se impune reincriminarea penală a faptelor de insultă și calomnie ca infracțiuni care pot aduce atingeri grave demnității omului.

Pentru respectarea jurisprudenței CEDO în materia ingerințelor ce țin de libertatea de exprimare, pedeapsa aplicabilă ar putea fi amenda penală și nu pedeapsa cu închisoarea.

Argumente privind oportunitatea incriminării insultei și calomniei

Articolele 205, respectiv articolul 206 din Codul Penal al României în vigoare în perioada 16.04.1997- 22.04.2012, ¹ Titlul II , Capitolul 4 ², reglementau infracțiunile privind insulta și calomnia.

Prin insultă se înțelegea atingerea adusă reputației sau onoarei persoanei prin adresarea de cuvinte, gesturi sau orice alte mijloace care expun la batjocură. O variantă care este asimilată acestor acțiuni este și atribuirea către o persoană a unui defect, boli sau infirmități care, chiar în situația în care ar fi reale, nu ar fi trebuit expuse public.

¹ În vigoare de la 16 aprilie 1997 până la 22.04.2012, fiind abrogat prin Lege 187/2012 și înlocuit de Codul Penal 2009;

² Monitorul Oficial nr. 65/16.04.1997;

Subiect activ al acestei infracțiuni putea fi orice persoană fizică sau juridică, fiind astfel acoperite cazurile în care fapta ar fi fost săvârșită prin intermediul stirilor de presă unde nu se poate identifica autorul afirmațiilor, întrucât articolul fie nu este semnat, fie ar fi fost semnat printr-un pseudonim.³

Demnitatea persoanei poate fi alterată prin intermediul cuvintelor, fie ele expuse în scris sau oral, prin intermediul gesturilor sau prin expunerea persoanei la batjocură, inclusiv punerea acesteia într-o situație penibilă, ridicolă sau înjositoare.

Fapta penală se săvârșea exclusiv cu intenție directă, fiind necesară dovedirea relei credințe a celui care a emis afirmațiile vătămătoare și care au lezată demnitatea persoanei vătămate.

Infracțiunea de calomnie era definită ca fiind acțiunea de a afirma în spațiul public, prin diverse mijloace, a unor fapte determinate ce privesc anumite persoane și care, dacă ar fi fost adevărate, ar fi expus respectivă persoană la a fi sancționată penal, administrativ, disciplinar sau ar fi expusă disprețului public.

Afirmarea ori imputarea puteau fi realizate prin mijloace diverse, însă actul concret trebuia să fie îndeplinit în anumite condiții.

În primul rând, aceste acțiuni trebuiau să contină fapte concrete, sau manifestări ale conștiinței expuse în exterior. Faptele trebuiau să fie unele false sau, să nu se poată admite proba veridicității. Aceleași fapte, trebuiau să expună persoana vătămată la aplicarea de sancțiuni penale, administrative sau disciplinare, ori să fie de natură să expună persoana vătămată la disprețul public, și trebuie să fie comisă în public, aceste condiții fiind necesare a fi constatate de către instanțele de judecată abilitate.

De asemenea, se impunea ca fapta să fie comisă cu intenție directă, pentru a se putea constata că a fost săvârșită în forma de vinovăție reglementată de lege.

³ S. Bogdan, în „*Drept penal. Partea specială*”, Editura Universul Juridic, în București, anul 2009, pag. 203;

Totodată, a fost permisă utilizarea probei veridicității în situația în care afirmațiile făcute dețineau ca și unic scop protecția unui interes legitim, iar fapta prezentată și imputată este conformă realității. Un ziarist ar putea să fie sancționat conform legii penale pentru săvârșirea infracțiunii de calomnie doar în situația în care își desfășoară profesia cu rea credință.⁴

La momentul la care ziaristul reușește să dovedească veridicitatea afirmațiilor, ingerințele statului în exercitarea dreptului de exprimare liberă nu mai pot fi considerate a fi necesare.

Dispozițiile articolului 205, ale articolului 206 și articolului 207 C.P. au fost abrogate în prin intermediul Legii nr. 278/2006⁵, fiind astfel decisă dezincriminarea infracțiunea de insultă și calomnie.

Utilitatea pentru ca statul să poată interveni pentru a proteja demnitatea umană prin intermediul mijloacelor de drept penal a dezvoltat numeroase controverse, care s-au amplificat după apariția Deciziei Curții Constituționale 62 din data de 18.01.2007⁶ prin care au fost constatate ca fiind neconstituționale dispozițiile articolului 1 punctul 56 din Legea nr. 278/2006 care a modificat și completat Codul Penal și prin care au fost abrogate articolul 205, articolul 206 și articolul 207 Cod Penal. Curtea Constituțională a concluzionat că abrogarea respectivă este de natură a crea un vid legislativ privitor la protejarea demnității umane, fiind încălcate dispozițiile articolului 1 punctul 3 din Constituție, precum și dispozițiile articolului 30 alineatul 8 din același act normativ, pentru cazurile în care infracțiunea de insultă și cea de calomnie ar fi săvârșite prin intermediul presei.

Ulterior deciziei pronunțate de Curtea Constituțională, legiuitorul nu a procedat la punerea în acord a prevederilor legale cu deciziile instanței

⁴ S. Bogdan, *op.cit.*, pag. 204-213;

⁵ Monitorul Oficial nr. 601 din 12 iulie 2006;

⁶ Monitorul Oficial nr. 104 din 12 feb. 2007;

constituționale, prin urmare devenind aplicabile dispozițiile articolului 147 alineatul 1 din Constituție, ce stabilesc că normele declarate neconstituționale încetează să mai producă efecte în termen de 45 zile de la data publicării deciziei Curtii în Monitorul Oficial, doar dacă Parlamentul nu a intervenit pentru punerea acestora în concordanță cu decizia Curții. În jurisprudența instanțelor, situația expusă anterior a condus la crearea a 2 curente de opinie : primul este cel care consideră că infracțiunile in cauza sunt în vigoare urmare a deciziei Curtii, iar al doilea este cel care consideră că respectivele infracțiuni nu mai continuă să existe, intrucat decizia CCR ar încălca principiile legalității incriminării consacrate constituțional, si astfel pot fi pronunțate soluții de achitare bazate pe dispozițiile articolului 10 alin. 1 litera b Cod Procedură Penală.

Prin intermediul Deciziei nr. 8/2010,⁷ ICCJ a pus incetate interpretarea neunitară, statuând că „Normele care incriminau insulta și calomnia reglementate de dispozițiile art. 205 și 206 Cod penal, dar și dispozițiile art. 207 Cod penal care reglementau proba verității, abrogate ulterior prin prevederile art. 1 punctul 56 din Legea nr. 278/2006, prevederi ce au fost declarate neconstituționale prin intermediul Deciziei nr. 62/2007 pronuntate de Curtea Constituțională si care nu mai sunt în vigoare.” A fost argumentat prin intermediul afirmării principiului ce oferă exclusiv Parlamentului posibilitatea de incriminare a infracțiunii, iar prin intermediul abrogării unui veritabil act de abrogare anterior nu ar fi posibilă repunerea în vigoare a normei juridice inițiale.

Situația a reapărut în atenția publicului, prin intemediul deciziei CCR pronuntate in 29 aprilie 2013, decizie in care judecătorii Curții au admis in unanimitate excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului 414⁵ alin.4 Cod procedură penală, constând totodată că „dezlegarea acordată problemelor de

⁷ Monitorul Oficial nr. 416 din 14 iunie 2011;

drept dedusă judecării prin Decizia Inaltei Curți nr.8/2010 este neconstituțională, situație ce contravinde dispozițiilor constituționale precum și Deciziei Curții nr.62/2007".

Prevederile menționate anterior, statuează că "dezlegarea aspectelor de drept judecate este obligatorie pentru toate instanțele de judecată de la momentul publicării respectivei decizii în Monitorul Oficial".

Pentru a se pronunța astfel, Curtea a reluat argumentele Deciziei nr. 62/2007 și a reiterat că „renunțarea la oricare dintre modalitățile ce asigurau protecția efectivă a respectivei valori, conform considerentelor relevate de decizia Curții, având drept consecință trecerea la un standard inferior de protecție a demnității raportat la nivelul anterior consacrat de către legislația infraconstituțională reprezintă o încălcare a principiului de ordin constituțional menționat”.

CCR face trimitere și la jurisprudența relevantă a CEDO,⁸ arătând că pentru a interpreta noțiunea de democrație raportat la elementele specifice (toleranță, pluralitate și spirit deschis), existența unei societăți democratice și moderne presupune existența unui cadru pentru dezbateri deschise, cadru în care marja de intervenție a statului privitor la cenzurarea libertății de exprimare fiind una extrem de redusă. Accentuând rolul presei scrise într-o societate modernă și democratică precum și distincția specifică care este necesar să fie făcută în ceea ce privește mass media, Curtea Constituțională a ajuns concluzionat că respectivele valori sunt consacrate și sunt protejate chiar prin intermediul Constituției României, care la articolul 30 alin 8, prevede că infracțiunile de presă se stabilesc prin intermediul legii. Astfel, Curtea a concluzionat asupra acestui aspect, specificând că

⁸ cu titlu de exemplu enumerăm următoarele cauze:

- Cauza AZEVEDO c. Portugaliei - Libertatea de exprimare, (nr. 20620/04), hotărârea din 27 martie 2008;
- Cauza RUMYANA IVANOVA împotriva Bulgariei (nr. 36207/03), hotărârea din 14 februarie 2008 [secția a IV-a];
- Decizia Melnychouk versus Ucraina, 5 iulie 2005, 28743/03;

„dimensiunea constituțională a unor delictе de presă impune imposibilitatea de a fi eliminate din legislație, (...) ci să fie supuse unui regim sancționator lăsat la alegerea legiuitorului.”

Curtea Constituțională își continuă astfel analiza pe 3 paliere: primul privește efectul specific al deciziilor emise de Curte, prin intermediul cărora se poate constata neconstituționalitatea normelor care abrogă, al doilea este raportul dintre deciziile Curții și cele pronunțate de către ICCJ în cadrul soluționării unui RIL, iar al treilea se referă la situația specifică identificată urmare a deciziei ICCJ nr. 8/2010.

În legătură cu primul palier, Curtea a constatat că dispozițiile legale prin care se abrogă, nu pot fi excluse de la controlul constituțional, iar însăși instanța de contencios constituțional are dreptul să decidă în legătură cu constituționalitatea unui act de abrogare, desi legea are o prezumție relativă de constituționalitate.

Din analiza dispozițiilor articolului 64 alineatul 3 din Legea privind normele de tehnică legislativă, nr. 24/2000⁹, rezultă că nu este permis ca abrogând un act abrogator anterior să fie repuse în vigoare actele normative inițiale, judecătorii instanței de contencios ajung la concluzia că aceste elemente se adresează exclusiv legiuitorului și vizează activitatea de legiferare.

CCR a mai reținut și că dispozițiile articolului 146 lit.d) din Constituția României, nu poate excepta din controlul de constituționalitate dispozițiile de abrogare și că, dacă se constată neconstituționalitatea acestora, își vor înceta efectele juridice conform dispozițiilor articolului 147 alin.1 din Constituția României, iar normele legale ce au format obiectul abrogării, vor continua să producă efecte. Tot Curtea a constatat că în cazuri de acest gen nu se impune "abrogarea abrogării" ci, va fi vorba de un efect particularizat al deciziilor prin care au fost constatate neconstituționalitatea unei norme de abrogatoare, ce are efect

⁹ Monitorul Oficial, Partea I nr. 139 din 31/03/2000;

bazat pe dispozițiile articolului 142 alineatul 1 din Constituție și care reprezintă o sancțiune foarte gravă în raport cu o simplă abrogare a unui text normativ.

Referitor la raportul dintre deciziile Curții și cele ale ICCJ, în momentul când se soluționează un RIL, Curtea a stabilit că situația prezentată de către autorii excepției de neconstituționalitate va pune în evidență încălcarea dispozițiilor constituționale ale articolului 1 alin.3 și alin. 5), din care se rezultă principiul securității juridice, dar și ale articolului 1 punctul 4 care se referă la principiul separației puterilor legislative, executive și judecătorești, ale art.126 pct.3 ce reglementează rolul I.C.C.J., ale dispozițiilor art.142 pct.1, conform cu care "Curtea Constituțională a României are rolul de a garanta supremația Constituției" și ale dispozițiilor art.147 alin. 1 și alin. 4 care se referă la efectele pe care le pot avea deciziile Curții Constituționale.

Mai mult, Curtea a statuat că, prin stabilirea unor sfere de competență distincte ale celor două instanțe, se elimină posibilitatea unor decizii contradictorii și se asigură astfel, respectarea atât deciziile pronunțate de către Curtea Constituțională în exercitarea controlului de constituționalitate cât și de către ICCJ în cadrul soluționării recursurilor în interesul legii.

Reafirmând dispozițiile constituționale care acordă caracter de obligativitate deciziilor pronunțate de către Curtea Constituțională, judecătorii Curții arată că deciziile ICCJ în soluționarea RIL vizează modul de interpretare și de aplicare a conținutului dispozițiilor legale și se adresează direct judecătorului din cadrul instanțelor judecătorești. Astfel, se specifică faptul că "denumirea dezlegarea dată problemelor de drept care au fost judecate, reglementată de art.414⁵ alin.4 Cod procedură penală, nu poate fi utilizată decât pentru aplicarea și interpretarea unitară a dispozițiilor legale, dar nu și a deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională și a efectelor produse de acestea și nu poate viza decât aplicarea și interpretarea unitară

a legii de instanțele judecătorești și nu de către Curtea Constituțională, privită ca o autoritate distinctă de cele judecătorești.

Doar în atare condiții, dezlegarea acordată problemelor de drept deduse judecății poate avea caracter obligatoriu pentru că doar așa poate exista o compatibilitate cu cadrul normativ constituțional. Orice altă interpretare va fi în contradicție cu dispozițiile art.147 pct.1 și pct. 4 din Constituție, întrucât privează de efecte deciziile emise de Curtea Constituțională, determinând astfel ca RIL-ul să fie transformat într-o modalitate de control al actelor emise de către Curtea Constituțională¹⁰ .

Referitor la situația apărută ca urmare a deciziei ICCJ nr. 8/2010¹⁰, Curtea explică faptul că „deși a avut de a face cu un recurs inadmisibil, ce avea ca și obiect starea legii, în locul interpretării și aplicarea unitară a acesteia, I.C.C.J. a infirmat practic Decizia C.C.R. nr.62/2007¹¹ fapt ce a generat sancționarea interpretărilor articolului 414⁵ alin.4 Cod procedură penală, care statuează obligativitatea dezlegărilor ce trebuie date aspectelor de drept solutionate de ICCJ în cadrul RIL, în sensul că ar putea conferi acestei instanțe prerogativa ca în temeiul unei dispoziții infraconstituționale, să acorde dezlegări imperative care sunt contrare Constituției și deciziilor emise de Curtea Constituțională¹¹ .

Curtea Constituțională concluzionează arătând că decizia determină, de la data publicării acesteia în Monitorul Oficial , restabilirea cu efecte viitoare, a caracterului obligatoriu al Deciziei C.C.R. nr. 62/2007 precum și a aplicării dispozițiilor incriminatorii ale insultei și ale calomniei prevăzute de articolele 205 și 206 Cod penal, precum și ale prevederilor art.207 Cod penal ce vizează proba verității.

¹⁰ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 416 din 14.06.2011;

¹¹ Publicat în Monitorul Oficial, partea I, nr. 104 din 12.02.2007;

Decizia pronunțată de Curtea Constituțională, reliefează obligativitatea hotărârilor proprii pentru absolut toate instanțele de judecată, prin utilizarea unor argumentații principiale precum supremația reglementărilor constituționale în ierarhia actelor juridice, separația puterilor în stat dar și prerogativele deținute de cele două instanțe, respectiv ICCJ și Curtea Constituțională, referindu-se și la jurisprudența Curtii Supreme, cu precizarea că aditional Deciziei nr.62/2007, celelalte decizii ale Curtii prin care s-a stabilit că fiind neconstituționale normele care au abrogat anumite acte juridice, au avut ca efect repunerea imediată în vigoare a respectivelor norme, aspect necontestat în jurisprudența instanței supreme.

Prin urmare, prin intermediul acestei decizii și implicit prin motivarea acesteia, Curtea își reafirmă punctul de vedere cunoscut prin care practic obligă reconsiderarea și sancționarea din nou de către instanțe a insultei și a calomniei ca și fapte penale, încercând astfel să tranșeze, situația întinderii competenței funcționale a ICCJ referitor la obligativitatea dezlegărilor acordate problemelor de drept ce au fost judecate de către această instanță în cadrul RIL-urilor.

Protejarea demnității omului este imperios necesară atât din punct de vedere personal, cât și atunci când privim din o perspectivă colectivă, de ordin social, pentru protecția și încurajarea dezvoltării anumitor relații între indivizi, bazate pe respect reciproc.

Afirmațiile false legate în mare măsură de moralitate, de profesionalism și chiar de viața personală a indivizilor, poate cauza suferințe majore, prin alterarea prestigiului de ordin social, și prin vătămarea nedreaptă a reputației dobândite poate prin sacrificii și eforturi. În momentul în care, fapta este comisă cu ajutorul mass mediei, aceasta capătă dimensiuni ce au un impact mare asupra audienței, fiind

cunoscut faptul că opinia publicului este influențată în mare măsură de ceea ce se prezintă în mass media.¹²

Se pune astfel întrebarea dacă mai există posibilitatea reparării imaginii distorsionate, realizate cu rea voință prin intermediul defăimărilor calomnioase emise de către un jurnalist care este ghidat de interese obscure, poate necunoscute publicului, și care aparent beneficiază de prezumția de bună credință.

Considerăm ca fiind necesară oferirea posibilității de a utiliza instituția dreptului la replică, aspect permis de legislația națională, care la art. 41 pct. 1 din Legea audiovizualului. 504/2002 statuează că orice persoană fizică și/sau juridică, ale cărei interese sau drepturi legitime, preponderent reputația ori imaginea publică proprie, au fost afectate prin intermediul prezentării unor fapte neconforme în cadrul unui program TV, poate beneficia de dreptul la replică ori de dreptul la rectificare. În ceea ce privește modalitatea de realizare în concret a acestei proceduri competența revine Consiliul Național al Audiovizualului, autoritate autonomă aflată sub controlul Parlamentului și care este abilitată legal în calitate de garant al interesului general în cadrul comunicării audiovizuale. Dispozițiile art. 90 pct. 1 lit. d, stabilește ca și contravenție nerespectarea reglementărilor legale privind dreptul la replică.

Conform dispozițiilor articolului 50 pct. 1 lit. a din cadrul Deciziei C.N.A. nr. 220/2011 care vizează Codul de reglementare al conținutului audiovizual, se prevede că dreptul la replică nu se poate acorda pentru judecăți de valoare exprimate și opinii, ori pentru a emite alte opinii și judecăți de valoare.

În cauza *Lingens vs. Austria*¹³ CEDO a făcut o distincție pertinentă, reluată ulterior în jurisprudența proprie, între faptele concrete și între judecățile de valoare, primele putând fi probate, iar cele din urmă nu. Prin urmare, ori de câte ori CEDO

¹² D. Popa, în „*Calomnie prin presă*”, RDP nr. 4/1999;

¹³ CEDO, C9815/82, *Lingens vs. Austria*, Hotărâre pronunțată în 08.07.1986, paragraful 46;

sau instanțele naționale au pe rol o speță ce are ca obiect libertatea de exprimare a presei, vor califica în primul rând dacă discursul este unul referitor la fapte sau la judecăți de valoare, netrecând cu vederea nici atitudinea de ordin subiectiv a reclamantului din momentul comiterii faptei.¹⁴

În activitatea lor, ziariștii din domeniul audiovizual, trebuie să aibă în vedere prevederile Codului de reglementare al conținutului audiovizual, care la articolul 30 statuează că furnizorii de servicii media sunt obligați a respecta drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, viața privată, reputația și onoarea, dar și dreptul imaginea proprie a fiecărei persoane. Articolul 31 alin. 2, stabilește principial că „nu toate interesele publicului trebuiesc satisfăcute, iar simpla invocare a unui drept la informare nu este de natură să justifice încălcarea dreptului la viață intimă”.

Cazurile care permit o intervenție în dreptul la viață privată presupune existența unui interes general, precum și existența unei legături clare între viața privată și respectivul interes public. Articolul 64 stabilește că furnizorii de servicii media, pentru a asigura respectarea dreptului la informare, trebuie să fie se facă o distincție între opinii și fapte, iar informarea privitoare la un eveniment sau un fapt se face intra-un mod corect, verificat în prealabil și prezentat într-o manieră imparțială și cu bună credință. Măsura în care sunt respectate aceste recomandări dar și eficiența reală a sancțiunilor ce pot fi aplicate prevăzute pentru nerespectarea acestora poate fi constatată în viața de zi de zi, de orice persoană.

Analizată din perspectiva standardelor stabilite de CEDO, observăm că Decizia Curții Constituționale din anul 2007 încearcă să stabilească o perspectivă conform cu care dezincriminarea calomniei și insultei ar lăsa fără protecție juridică reală demnitatea, reputația dar și onoarea persoanelor.

¹⁴ M. Selegean, D. Bogdan, *op. cit.*, pag. 507-508;

În considerentele emise de instanța de contencios constituțional, mijloacele de drept privat referitoare la răspundere delictuală, nu pot fi considerate indetulătoare, ținând cont că a dezonora este prin natura sa un act ireparabil, iar demnitatea umană nu se poate evalua în bani și nici nu se poate compensa prin intermediul unor foloase materiale. Acest punct de vedere este unul interesant, însă se poate intra în conflict cu conceptele instanței europene, care a afirmat în mai multe rânduri în jurisprudența proprie, rolul esențial pe care presa îl are într-o societate democratică, considerând că impunerea unor sancțiuni de ordin penal, sau chiar a unor sancțiuni privative de libertate, va trebui să aibă caracter excepțional¹⁵ fiind astfel necesar a se evita efectul disuasiv al unei astfel de măsuri asupra îndeplinirii, funcției critice deținute de media¹⁶. Măsura care va fi întreprinsă trebuie să fie direct proporțională cu scopul urmărit și evident cu gravitatea faptei. În atare condiții, apare ca fiind nejustificată din perspectiva standardelor Curții europene, motivarea prezentată de către Curtea Constituțională a României în argumentarea hotărârii.

Într-o opinie exprimată în doctrina¹⁷ de specialitate la care achiesăm, se consideră ca fiind o alegere nu tocmai bună, dezincriminarea acestor infracțiuni.

Existența posibilității aplicării unei sancțiuni penale, privative de libertate pentru săvârșirea infracțiunii de calomnie poate părea exagerată, fiind oarecum necesar a fi păstrat un echilibru, astfel cum rezultă din jurisprudența CEDO.

Unele excese în a aplica legea nu constituie o justificare pentru abrogarea normelor juridice, ci cel mult pentru modificarea respectivelor norme. Prin decizia menționată anterior, Curtea Constituțională și-ar fi depășit atribuțiile, intersectându-se cu funcția de incriminare a infracțiunilor, considerându-se că obligația de a

¹⁵ a se vedea cauza Cumpănă și Mazăre vs. României;

¹⁶ a se vedea cauza Dalban vs. României;

¹⁷ Florin Streteanu, în „*Dezincriminarea infracțiunilor de insultă și de calomnie*”, CDP nr. 1/2007, pag. 67;

proteja respectivele valori garantate de legea fundamentală nu implică în mod absolut necesar și impunerea mijloacelor de natură penală utile pentru realizarea respectivului obiectiv, fiind astfel suficientă protecția conferită de către normele civile care reglementează răspunderea civilă delictuală.

Chiar și în atare condiții, cele mai multe legislații europene stipulează sancțiuni de ordin penal pentru săvârșirea infracțiunilor de insultă și calomnie, fiind aplicate pedepse mai aspre decât cele românești. Cu titlu de exemplu, Codul penal austriac, prin intermediul articolului 111, stipulează că infracțiunea de calomnie este sancționată cu închisoarea de cel mult 6 luni sau cu amendă, și atunci când respectiva faptă a fost săvârșită prin intermediul unor mijloace audiovizuale sau prin mijloace care o fac accesibilă unei secțiuni mari a publicului, pedeapsa va fi de cel mult 1 an de închisoare sau amendă. Putem observa astfel, că săvârșirea prin intermediul presei a respectivei infracțiuni este pedepsită mult mai aspru, fiind considerată a avea un grad de pericol social mult mai ridicat.

Articolul 108 al Codului Penal Islandez¹⁸, stipulează o sancțiune de până la 3 ani de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de calomnie, interesant fiind și faptul că, dacă afirmația se dovedește a fi adevărată, făptuitorul acesteia poate fi sancționat în continuare cu amendă penală, sub condiția ca afirmația să fi fost făcută într-un mod obraznic.

Legislația din materie penală a Danemarcei, prin intermediul articolului 266 Cod Penal, stabilește o sancțiune de maxim 2 ani închisoare pentru persoana care săvârșește o infracțiune de calomnie.

Decizia Curții Constituționale nr. 206 din 2013¹⁹, a creat riscul generării unor probleme ce vizează respectarea caracterului previzibil care trebuie respectat de

¹⁸ Intrat în vigoare la data de 12.08.1940. în prezent fiind aplicabilă Versiunea 143b, actualizată în data de 02.07.2015;

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial nr.350 din 13.06.2013;

către orice cadru juridic pentru a fi conform cu standardele C.E.D.O.. Pentru a putea fi considerată previzibilă, norma juridică ar trebui să fie foarte clară care să poată permite cetățeanului să regleze propria conduită în raport de dispozițiile acesteia. Ori, prin această decizie s-a anulat practic abrogarea incriminării infractiunii de insultă și a infractiunii de calomnie, fiind create în jurisprudență două opinii distincte, în sensul că unele instanțe au continuat să facă aplicarea prevederilor art 205 și art. 206 C.P., iar alte instanțe și autorități publice nu au înțeles să mai facă aplicarea acestor prevederi.

Cetățeanul roman este cel care a ajuns să nu mai cunoască dacă există legea sau nu, dacă legea va mai putea produce efecte într-o anumită situație, neștiind astfel ce fel de conduită să adopte. Decizia C.C.R. nr. 206 din 29.04.2013 prin care a fost declarată ca fiind neconstituțională interpretarea I.C.C.J cu privire la dezlegarea problemei de drept ce viza aplicarea dispozițiilor ce privesc insulta și calomnia, a venit vine să impună un element de imprevizibilitate nou, referitor la incriminarea de ordin penal a celor două fapte, simțindu-se nevoia de o intervenție expresă de clarificare a legiuitorului.

O reparație cu caracter civil a prejudiciului moral suferit, deși ar putea fi considerată insuficientă în unele situații (cu titlu de exemplu distrugerea reputației profesionale a unui individ în cadrul unei campanii media cu rol denigrator) ar trebui să fie completată de un rol extrem de activ al statului în exercitarea acțiunilor de prevenție a respectivelor încălcări ale dreptului fundamental al fiecăruia de a se putea bucura de respect, de onoare și de demnitate.

Prin urmare, autoritatea națională care detine atribuțiuni în domeniul de reglementare și de funcționare al mediei audiovizuale, ar avea posibilitatea de a juca un rol activ în vederea garantării și respectării principiilor reglementate în Codul audiovizualului, enumerate anterior.

Pe această cale, putem constata că în legislația națională există norme juridice suficiente pentru a se putea asigura exercitarea cu bună credință a profesiei jurnalistice, precum și a prevenirii acelor derapaje care apar deghizate sub diverse tipologii de abuzuri, functionând în același timp și instituții ce detine prerogativele legale necesare aplicării acestor reglementări. Celeritatea punerii în aplicare a acestor reglementări, depinde foarte mult de factorul subiectiv și de modalitatea în care noi toți înțelegem să ne îndeplinim datoriile civice. Totodată, am putea considera oportună elaborarea unei Legi dedicate exclusiv mass-mediei (care ar trebui să acopere și presa scrisă, pentru care nu există vreo autoritate echivalentă C.N.A.), lege care ar trebui să conțină drepturile și obligațiile ziariștilor, un cod deontologic pe care aceștia ar trebuie să îl respecte, sancțiunile ce ar putea fi aplicate pentru nerespectarea obligațiilor asumate, fiind astfel asigurate atât exercitarea unui rol esențial îndeplinit de mass-media într-un stat de drept, dar și pentru prevenirea utilizării celei „de-a patra putere a statului” într-o modalitate abuzivă (pentru restul puterilor statului, există un sistem așa numit de ”checks and balances”).

Cu scopul de a clarifica într-un mod cât mai concludent limitele dreptului la libera exprimare, în Anexa 1 a prezentei lucrări am supus analizei, Decizia nr. 648/2015 Secției a II-a Civile a I.C.C.J., având ca obiect o acțiune **în răspundere civilă delictuală**.²⁰

Putem deduce astfel din Decizia Înaltei Curți că și puterea judecătorească, consacră necesitatea acordării presei a unui drept aproape absolut de a comunica liber și totodată acorda cetățenilor un drept absolut la informație.

Spunem că presa are un drept aproape absolut, întrucât este evidentă nevoia de cenzură a unor comunicări publice, însă aceasta nu poate echivala cu o cenzură a

²⁰ <http://www.scj.ro>; accesat la data de 26.11.2018;

însăși informației care se transmite ci mai mult a modalității, formei și canalelor prin care informația respectivă este adusă la cunoștința cetățenilor.

4) La nivel european, pentru reglementarea unitară a dreptului la liberă exprimare și comunicare neîngrădită în toate statele membre ale Uniunii Europene, propunem adoptarea unui Regulament General de Comunicare Liberă în cadrul Uniunii Europene.

Structura acestui Regulament ar putea fi similară cu cea a Regulamentului General privind Protecția Datelor Personale, în sensul că ar trebui să prevadă norme obligatorii privind regulile de comunicare.

Cu riscul de a relua poate anumite reglementări cuprinse în alte acte normative, acest Regulament General de Comunicare Liberă, ar trebui să conțină următoarele reglementări:

- a. Comunicarea interpersonală se poate realiza liber și neîngrădit atât timp cât nu lezează demnitatea și drepturile altor persoane;
- b. Comunicarea cetățenilor cu instituțiile statului trebuie să fie transparentă, clară și deschisă, indiferent de subiectul dezbătut, atât timp cât nu există impedimente ce țin de siguranța națională;
- c. Termenul în care instituțiile statului trebuie să răspundă solicitărilor cetățenilor trebuie să nu fie mai mic de 15 zile lucrătoare, asigurându-se astfel o predictibilitate a comunicării cu instituțiile unui stat;
- d. În mod evident, Regulamentul ar trebui să prevadă și faptul că, orice cetățean al unui stat membru al Uniunii Europene, poate adresa întrebări și primi răspunsuri de la orice autoritate publică aparținând statelor membre, orice bariere impuse în funcție de naționalitate fiind interzise.
- e. De asemenea, pentru aplicarea unitară și clară a comunicării libere și neîngrădite, Regulamentul ar trebui să prevadă linii directoare referitoare la comunicarea informațiilor în spațiul public. Astfel, trebuie stabilit în mod

indubitabil, ca pe între teritoriul Uniunii Europene, atât mass-media cât și cetățenii, pot comunica și își pot exprima liber orice opinie sau parare în spațiile publice, atâta timp cât nu sunt vătămate în mod voit și nefondat drepturile altor persoane. Pentru a da o importanță mai mare acestei prevederi, vedem relevante instituirea unor sancțiuni pecuniare statelor care nu iau măsurile necesare pentru realizarea acestor drepturi. Evident, pentru responsabilizarea cetățenilor și instituțiilor media, trebuie prevăzut expres și un drept de regres al statelor împotriva persoanelor vinovate pentru recuperarea prejudiciilor.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Alberto ALESINA și Giavazzi FRANCESCO, „Viitorul Europei: reformă sau declin”, Editura ARC, 2003;

Allan ROSAS și Lorna Armati, European Constitutional Law. Hart Publishing, Oxford și Portland-Oregon, 2010;

Antonio TIZZANO, „Protecția drepturilor fundamentale: principala contribuție a Curții Europene de Justiție la evoluția constituțională a U.E.”, Revista română de drept european” nr. 6 din 2011;

Alvin JOSEPHY, „The Power of News: The Changing Styles in International Communications in Media in Middle East”, 2003;

Andre BERTRAND, „Droit a la vie privee et droit a l’image”, Litec, Paris, 1999;

B.M.C. PREDESCU, „Tratatul de la Lisabona- continuitate și noutate în gândirea instituțională a Uniunii Europene”, în R.R.D.C. nr.2 /2010, București, 2010;

Beșteliu Raluca MIGA, Catrinel BRUMAR, „Protecția internațională a drepturilor omului. Editura Universul Juridic, București, 2008;

Cosmin DĂNIȘOR, „Juridicizarea Conceptelor”, în dreptul nr.3/2011;

Corneliu BÎRSAN, „Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole”. Ediția a doua, București, editura C.H. Beck, 2010;

Calina JUGASTRU, „Reflecții asupra noțiunii și evoluției drepturilor personalității”, editura Humanistica, Cluj-Napoca, 2007;

Claudia USVAT, „Insulta și calomnia prin presă și legislația europeană”, în Revista Dreptul, nr. 1/2003;

Corneliu Liviu POPESCU, „Protecția internațională a drepturilor omului. Surse, instituții, proceduri”, Ed. Al Beck, București, 2000;

Carment Adriana GHEORGHE, „Drept bancar comunitar”, Ed. C.H. Beck, București, 2008;

Chester BARNARD, „The Substantive Law of the E.U.: The Four Freedom”, publicată in Oxford University Press, 2010;

Cees HAMELINK, „World Communications: Disempowerment and Self Empowerment”, Zea Books, London and New Jersey, 1995;

Cortés MARTÍN si José MANUEL, „Jurisprudencia del TJCE”, Revista de drept comunitar European, 2009;

Cristina ARCHETTI, What Shapes the News? The Elite Press and the Framing of 9/11 in the US, France, Italy and Pakistan, The University of Leeds Institute of Communications Studies(ICS), 2007;

Dragos BOGDAN, Mihai SELEGEAN, „Drepturile și libertățile fundamentale în jurisprudența C.E.D.O.”, ed. Al Beck, București, 2005;

Daniel Mihail ȘANDRU, „Dreptul Comerțului International, ed. A III-a revizuită si adăugită”, Editura Universitară, București , 2012;

Dragoș-Alexandru SITARU „Dreptul Comerțului International. Tratat. Partea generala”, Universul Juridic, București, 2008;

Didia POPA, „Calomnie prin presă”, în RDP nr. 4/1999;

Diego VAFELA , „Guvernarea Uniunii Europene”, Iași: Editura Institutul European, 2008;

Duncan CAMPBELL si Steve CONNOR, “ On the Record, Computers and Privacy, Surveillance - The Insidy Story”, -Michael Joseph Lrd., Londra, 1986;

Eugen CHELARU, “Drepturile personalității in reglementarea noului cod civil”, in dreptul nr. 10/2011 si

Elena Simina TĂNĂSESCU, “Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene: avantaje si efecte pentru cetățenii europeni”, in R.R.D.C. nr. 4/2010;

Elena Simina TĂNĂSESCU, Ioan MURARU, „Constituția României, Comentariu pe articole”;

Florin STRETEANU, „Dezincriminarea Infracțiunilor de Insultă și Calomnie. Neconstituționalitate”, CDP Nr. 1/2007;

Frank J. GARCIA, A “Fair” Trade Law Of Nations or a “Fair” Global Law Of Economic Relations?, Alberta Law Review, volumul 45, numărul 2, noiembrie 2007;

Frederic SUDRE, „Drept internațional și European al drepturilor omului”, Editura Polirom, București, 2006;

Frederic SUDRE, „Droit Europeen et Internațional de droits de L’homme”, P.U.F. Paris, 2006;

Augustin FUEREA, „Dreptul comunitar al afacerilor”, Editura Universul Juridic, București, 2006;

Augustin FUEREA, „Dreptul Uniunii Europene”, Editura Universul juridic, București, 2016;

Gabriel-Liviu ISPAS, „Uniunea Europeană. Evoluție. Instituții. Mecanisme, Editura Universul Juridic, București, 2012;

Gilbert GORNIG , I.E.RUSU, „Dreptul Uniunii Europene”, Ed. C.H. Beck, București, 2006;

Gheorghe BELEIU, „Drept civil. Persoanele”, Universitatea din București, Facultatea de Drept, București, 1982;

Giuseppe MARTINICO, O. POLLICIO, „The National Judicial Treatment of the ECHR and EU Laws. Comparative Constitutional Perspective.”, Revista Dreptul European, 2010;

Gyula FABIAN, „Drept instituțional comunitar”, Ed. Sfera Juridică, Cluj, 2004;

Hamid MOWLANA, „Communications in transition. The End of Diversity, Sage Publications, Thousand Oaks”, London, New Delho, 1996;

Iaon MURARU, Elena Simina TĂNĂSESCU, „Drept Constituțional si Instituțiile Politice”, Editura C.H. Beck, București, 2011;

Ion IGNAT, „Uniunea Europeană – de la Piața Comună la monedă unică”, Ed. Economică, București, 2002,

James N. DANZIGER, „Understanding the Political World. A Comparative Introduction to Political Science”, second edition, Longman, New York and London, 1994;

Jean-Francois RENUCCI, „Tratatul de Drept European al Drepturilor Omului”, Ed. Hamangiu, București, 2009;

Joseph CANNATACI, „Privacy and Data Protection Law: International Developments and Maltese Perspectives”, Revista Norwegian de Drept, Oslo, 1987;

Kathleen BURK, „The Marshall Plan: Filling in Some of the Blanks, în ”Contemporary European History”, 2001;

Laura MACAROVSKI, Mihaela VISAN, „Protecția Internațională a Drepturilor Civile si Politice”, Ed. Sitech, București, 2014;

Octavian MANOLACHE, „Drept comunitar”, Editura C.H. Beck, București, 2001;

Octavian MANOLACHE, „Tratat de drept comunitar”, Editura C.H. Beck, București, 2006;

Dumitru MAZILU, „Revoluția Română - zile și nopți de dramatism și speranță”, Lucrare apărută în Colecția „Restituiri”, București, 2011;

Dumitru MAZILU, „Drepturile omului. Concept, Exigențe și Realități Contemporane, Ed. Lumina Lex, 2000;

Ioan MURARU, Iancu GHEORGHE, „Constituțiile române, Regia Autonomia Monitorul Oficial”, București, 1995;

Ian MURARU, M. CONSTANTINESCU, Elena Simina TĂNĂSESCU, M. ENACHE, Gheorghe IANCU, „Interpretarea Constituției. Doctrina și practica”, Ed. Lumina Lex, București, 2002;

Adrian NĂSTASE, „Europa Quo Vadis- spre o Europă unită”, Ed. „Monitorul Oficial”, București, 2003

Nick ROGERS, R. SCANNELL, J. WALSH, „Free Movement of Persons in the Enlarged European Union”, Editura Sweet & Maxwell, 2012,

Octavian MANOLACHE, „Tratat de drept comunitar”, ediția a V-a, Ed. C.H. Beck, București, 2006;

Ovidiu ȚINCA, „Drept Comunitar Material”, Ed. Lumina Lex, București, 2003;

Paul CRAIG, Grainne DE BURCA, „Dreptul Uniunii Europene. Jurisprudență Comentarii și doctrină, Ed. A IV-a, Editura Hamangiu, București, 2009;

Pierre MATHIESON, „Compendiu de drept european”, Ed. Club Europa, București, 2014;

Roxana-Mariana POPESCU, „Introducere în dreptul Uniunii Europene”, Editura Universul Juridic, 2011, București;

Ovidiu PREDESCU, Mihail UDROIU, „Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul procesual penal român”, Editura C.H. Beck, București, 2007;

Nicolae PURDĂ, Nicoleta DIACONU, „Protecția Juridică a Drepturilor Omului” Editura Universul Juridic, București, 2016;

Nicoleta DIACONU, „Dreptul Uniunii Europene”, editura Lumina Lex, București, 2011;

Nicoleta DIACONU, „Dreptul Uniunii Europene, Politicile Uniunii Europene”, Editura Universul Juridic, București, 2017;

Santa ISABEL: „Aplicación de artículos 28 CE y 30 CE y su impacto en la protección de los consumidores”, Revista de Drept, nr. 45, 2009;

Simona ȘANDRU, „Protecția datelor personale si viața privată”, editura Hamangiu, Bucuresti, 2016;

Simona ȘANDRU, „Regimul juridic aplicabil unei noi instituții in Romania: responsabilul cu protecția datelor personale”, in Buletin de informare legislative nr. 2/2011;

Stefan DIACONU, Elena Simina TĂNASESCU, Ioan MURARU, „Constitutia Romaniei. Comentarii pe articole”, Bucuresti, 2008;

Radu STANCU, „Norma juridică”, ed. Tempus, 2002;

Ștefan TUDOREL, „Introducere în dreptul comunitar. Text și jurisprudență”, I.N.M., București, 2006;

Tudor DRĂGANU, “Declarațiile de drepturi ale omului si repercusiunile lor in dreptul internațional public.”, Ed. Lumina lex, bucurești, 1998;

Titus CORLĂȚEAN, „O perspectivă diplomatică asupra libertății de religie și credință, în ”Jurnalul Libertății de Conștiință””, Editura Universitară, 2013;

Titus CORLĂȚEAN, „Protecția europeană și internațională a drepturilor omului”, Editura Universul Juridic, București, 2012;

Vasile MACOVICIUC, „Filosofia comunicarii, Comunicare.ro”, Bucuresti, 2002;

Voicu MARIN, „Drept comunitar, Teorie și jurisprudență”, Editura Exponate, Constanța, 2002;

BIBLIOGRAFIE WEB:

-http://www.ancom.org.ro/misiuneviziunevalori_4494;

-<https://dexonline.ro/definitie/internet>;

-<http://www.strasbourg.mfa.md/committee-ministers-ro/>;

-<http://eur-lex.europa.eu>;

-<http://www.euranet.eu>;

-<http://www.presseurop.eu/ro>;

-<http://www.europarl.europa.eu>;

-<http://www.osce.org/fom/41903?download=true>;

-http://ec.europa.eu/growth/single-market_ro;

-www.mae.ro;

-<http://hudoc.echr.coe.int> ;

-http://ec.europa.eu/growth/single-market_ro;

-<http://www.ey.com/gl/en/industries/real-estate/ey-global-hospitality-insights-2015>;

-http://henri4.culture.fr/fr/uc/02_02_01?version=accessible;

http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/borders/borders_schengen_en.htm;

-https://europa.eu/european-union/topics/single-market_en;

-<https://portal.etsi.org/tbsitemap/esi/trustserviceproviders.aspx>.

-<https://www.enisa.europa.eu/topics/trust-services/guidelines>;

https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/compilation_ms_information_14_122016.pdf>;

-<http://politici.weebly.com/comert/category/comert-p2p>, accesat la data de 06.11.2017;

-http://www.ancom.org.ro/misiuneviziunevalori_4494;

-<https://dexonline.ro/definitie/internet>;

-<http://www.strasbourg.mfa.md/committee-ministers-ro/>;

-<http://eur-lex.europa.eu>;

- <http://www.euranet.eu>;
- <http://www.presseurop.eu/ro>;
- <http://www.europarl.europa.eu>;
- <http://www.osce.org/fom/41903?download=true>;
- http://ec.europa.eu/growth/single-market_ro;
- <http://www.mae.ro>;
- <http://hudoc.echr.coe.int>;
- http://ec.europa.eu/growth/single-market_ro;
- <http://www.ey.com/gl/en/industries/real-estate/ey-global-hospitality-insights-2015>;
- http://henri4.culture.fr/fr/uc/02_02_01?version=accessible;
- http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/borders/borders_schengen_en.htm;
- https://europa.eu/european-union/topics/single-market_en;
- <https://ro.wikipedia.org/wiki/Semiotic%C4%83>;
- <http://isanet.org/noarchive/jonsson.html>;

LEGIȘLAȚIE NAȚIONALĂ

- Constituția României;
- Codul Civil al României;
- Codul Penal al României;
- Codul de Procedură Civilă al României;
- Codul de Procedură Penală al României;
- Legea privind comerțul electronic nr. 365/2002;
- Legea nr.260/2005 pentru aprobarea O.U.G. nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European;
- Legea 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru

profesiile reglementate;

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr.102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene
- Ordonanța Guvernului nr.30/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.500/2006 ;
- Legea nr.80/2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European;
- Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică;
- Legea nr. 278/2006 privind modificarea și completarea Codului Penal;
- Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnica legislativă;
- Legea audiovizualului nr. 504/2002;
- Decizia CNA nr. 220/2011;
- Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public;
- Constituția României din 1991;
- Legea 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date;
- Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic;
- Ordonanța Guvernului nr.30/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.500/2006 ;
- Legea nr.80/2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European;
- Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice;
- Legea nr. 30/1994 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocolului adițional la această convenție;

- Legea nr. 35/1997 privind organizarea si functionarea institutiei Avocatul Poporului;
- Legea nr. 682/2001 privind ratificarea Conventiei pentru protejarea persoanelor fata de prelucrarea automatizata a datelor cu caracter personal, adoptata la Strasbourg la 28 Ianuarie 1981;
- Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal si protectia vietii private in sectorul comunicatiilor electronice;
- Legea nr.. 102/2005 privind infiintarea, organizarea si functionarea Autoritatii Nationale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal;
- Legea nr. 238/2009 privind reglementarea prelucrării datelor cu caracter personal de catre structurile/unitatile Ministerului Administratiei si Internelor in activitățile de prevenire, cercetare si combatere a infractiunilor, precum si de mentinere si asigurare a ordinii publice;
- [Legea nr. 102](#) din 3 mai 2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, cu modificările și completările ulterioare
- [Legea nr. 129](#) din 15 iunie 2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, precum și pentru abrogarea Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date
- [Legea nr. 190](#) din 18 iulie 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor);
- [Legea nr. 363/2018](#) privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii,

descoperirii, cercetării, urmării penale și combaterii infracțiunilor sau al executării pedepselor, măsurilor educative și de siguranță, precum și privind libera circulație a acestor date

- [Regulamentul de Organizare și Funcționare al ANSPDCP](#) din data de 11 Noiembrie 2005;
- [OUG nr. 131](#) din 22 septembrie 2005, pentru prorogarea termenului prevăzut la art. 19 alin. (1) din Legea nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea ANSDPC;
- [Legea nr. 506](#) din 17 noiembrie 2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice
- [OUG nr. 13](#) din 24 aprilie 2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice;
- [Legea 278](#) din 15 octombrie 2007 privind aprobarea OUG nr. 36/2007 pentru abrogarea Legii nr.476/2003 privind aprobarea taxei de notificare a prelucrărilor de date cu caracter personal, care cad sub incidența Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date
- [Legea nr. 82](#) din 13 iunie 2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice - declarată neconstituțională prin Decizia nr. 440/2014 a Curții Constituționale
- [Legea nr. 272](#) din 29 iunie 2006 pentru completarea art. 7 din Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice

- [Legea nr. 365](#) din 7 iunie 2002 privind comerțul electronic*) - Republicare
- [Norme metodologice](#) din 20 noiembrie 2002 pentru aplicarea Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic;
- [Legea 682](#) din 28 noiembrie 2001 privind ratificarea Convenției pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, adoptată la Strasbourg la 28 ianuarie 1981
- [Legea nr. 238](#) din 10 iunie 2009 privind reglementarea prelucrării datelor cu caracter personal de către structurile/unitățile Ministerului Administrației și Internelor în activitățile de prevenire, cercetare și combatere a infracțiunilor, precum și de menținere și asigurare a ordinii publice;
- [Legea nr. 146](#) din 10 iulie 2008 pentru aderarea României la Tratatul dintre Regatul Belgiei, Republica Federală Germania, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Marele Ducat de Luxemburg, Regatul Țărilor de Jos și Republica Austria privind aprofundarea cooperării transfrontaliere, în special în vederea combaterii terorismului, criminalității transfrontaliere și migrației ilegale;

LEGISLAȚIE EUROPEANĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
- Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite;
- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice;
- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului;
- Tratatul instituind Comunitatea Europeană de Apărare;
- Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană;
- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice;
- Tratatul de la Roma;
- Tratatul de la Bruxelles;

- Actul Unic European;
- Directiva Consiliului nr. 86/566/17.11.1986;
- Directiva Consiliului 89/552/CEE/03.10.1989;
- Convenția Consiliului Europei;
- Decretul legislativ nr. 285 din 30 aprilie 1992, reprezentând Codul Rutier italian;
- Tratatul de la Maastricht;
- Tratatul privind Uniunea Europeană;
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
- Directiva 2000/31/CE/ 08.06.2000;
- Directiva 95/46/CE/24.10.2005;
- Directiva 2006/123/CE;
- Decizia-cadru 2008/977/JAI;
- Tratatului de la Lisabona;
- Regulamentul nr. 2081/92 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine;
- Regulamentul nr.1612/68(CEE);
- Directiva 89/48/CEE/21.12.1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor;
- Directiva 92/51/CEE/18.06.1992 privind al doilea sistem general de recunoaștere a educației și formării profesionale care completează Directiva 89/48/CEE;
- Directiva 2006/123/CE/12.12.2006 privind serviciile în cadrul pieței interne;
- Directiva Consiliului nr. 89/48/CEE;
- Directiva Consiliului nr. 92/51/CEE privind sistemul general de recunoaștere a calificărilor profesionale;
- Directiva Consiliului nr 77/452/CEE;
- Directiva Consiliului nr 77/453/CEE;
- Directiva Consiliului nr 78/686/CEE;

- Directiva Consiliului nr 78/687/CEE;
- Directiva Consiliului nr 78/1026/CEE;
- Directiva Consiliului nr 78/1027/CEE;
- Directiva Consiliului nr 80/154/CEE;
- Directiva Consiliului nr 80/155/CEE;
- Directiva Consiliului nr 85/384/CEE;
- Directiva Consiliului nr 85/432/CEE.
- Directiva Consiliului nr 85/433/CEE.
- Directiva Consiliului nr 93/16/CEE
- Directiva Consiliului nr 81/1057/CEE;
- Directiva 2013/36/UE/26.06.2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții;
- Directiva 2009/110/CE/16.09.2009;
- Directiva nr. 2001/24/CE/04.04.2001, privind reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit;
- Directiva Consiliului nr. 89/117/CEE/13.02.1989;
- Directiva comună a Consiliului și Parlamentului European nr. 99/93/CEE/13.12.1999 referitoare la cadrul legal comunitar pentru semnătură electronică;
- Directiva 89/551/CEE;
- Directiva 97/36/CEE;
- Directiva 2000/31/CEE;
- Regulamentul nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE;
- Directiva 2006/123/CE din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne;

- Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 Martie 2010;
- Declarația Universală a Drepturilor Omului, 10 Decembrie 1948;
- Pactul internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice- 1966;
- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal;
- Protocolul adițional la Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, cu privire la autoritățile de control și fluxurile de date transfrontaliere;
- Tratatului de la Lisabona la data de 1 decembrie 2009;
- Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 2200 A (XXII) din 16 decembrie 1966 -a intrat în vigoare la 3 ianuarie 1976;
- Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice adoptat și deschis spre semnare prin Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 2200 A (XXII) din 16 decembrie 1966, a intrat în vigoare la 23 martie 1976;
- Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), semnat la data de 18 aprilie 1951 și intrat în vigoare la 23 iulie 1953;
- Tratatul instituind Comunitatea Europeană de Apărare (CEA) semnat la data de 26 mai 1952;
- Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA) sau EURATOM, semnate în 1957 la Roma;
- Tratatul de la Roma;
- Tratatul de la Bruxelles;
- Cartea Alba;
- Actul Unic European;
- Directiva Consiliului nr. 86/566 din 17.11.1986;

- Directiva Consiliului 89/552/CEE din 03.10.1989;
- Convenția Consiliului Europei;
- Tratatul de la Maastricht;
- Tratatul privind Uniunea Europeană;
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
- Directiva 2000/31/CE;
- Directiva 95/46/CE;
- Directiva 2006/123/CE;
- Decizia-cadru 2008/977/JAI;
- Regulamentul nr. 2081/92;
- Directiva 95/46/CE;
- Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE;
- Regulamentul (UE) 2018/302;
- Regulamentul (UE) 2015/2120;

JURISPRUDENȚĂ

1. Jurisprudență CEDO

- CEDO, cauza 5493/72/ 07.12.1976, Handyside vs. Marea Britanie,;
- CEDO, cauza 18624/03/ 27.11.2007, Ivanciuc vs.. România;
- CEDO cererea 6538/74/26.04.1979, Sunday Timess vs. Regatul Unit;
- CEDO, cererea 9815/82, Lingens vs. Austria, Hotărârea din 24 mai 1988;
- CEDO, cauza 13585/98, Observer, Guardian vs. Regatul Unit, hotărâre din 26.11.1991;
- CEDO, cauza 22714/93, Worm vs. Austria, Hotărârea din 29.08.1997;
- CEDO, cauza 29492/05, Kudeshkina vs. Russia;

- CEDO, cauza nr. 45672/99, Sabou și Pârcălab vs. România, hotărârea din 28 septembrie 2004;
- CEDO, cauza nr. 48898/99 Perna c. Italiei, hotărârea din 6 mai 2003;
- CEDO, Worm vs. Austria, din 29 .08.1997;
- CEDO, cauza nr.114/95, Dalban vs.România, din 28.09.1999;
- CEDO, cauza nr.15974/90 ,Oberschlick contra Austriei, Hotărârea din 26.04.1995;
- CEDO, cauza 53984/00, Radio France și alții c. Franței, Hotărârea din 30 martie 2004;
- CEDO, cauza 49017/99, Pedersen și Baadsgard c. Danemarcei, Hotărârea Marii Camere din 17 decembrie 2004;
- CEDO, cauza 33348/96, Cumpănă și Mazăre c. României, Recueil 2004;
- CEDO cauza Pedersen și Baadsgaard c. Danemarca, hotărârea din 17 decembrie 2004;
- CEDO, cauza 5493/72 Handyside vs. Marea Britanie, din 07.12.1976;
- CEDO, cauza 19983/02, De Haes et Gijssels vs. Belgia, decizia din 3 aprilie 2003;
- CEDO, cauza AZEVEDO c. Portugaliei - Libertatea de exprimare, (nr. 20620/04), hotărârea din 27 martie 2008;
- CEDO, cauza RUMYANA IVANOVA vs. Bulgaria (nr. 36207/03), hotărârea din 14 februarie 2008;
- CEDO, decizia Melnychouk vs. Ucraina, 5 iulie 2005, 28743/03;
- CEDO, cauza 9815/82, Lingens vs. Austria, din 8.07.1986;
- CEDO cauza Malone vs.Regatul Unit, nr. 8691/79;
- CEDO cauza Copland vs.Regatul Unit, nr. 62617/00;
- CEDO cauza Klass vs.Germania, nr. 5029/71;
- CEDO cauza Uzun vs. Germania, nr. 35623/05;
- CEDO cauza Leander/Suedia, nr. 9248/81;

- CEDO cauza S. și Marper/Regatul Unit, nr. 30562/04 și nr. 30566/04;
- CEDO, I. vs. Finlanda, nr. 20511/03;
- CEDO cauza K.U. vs. Finlanda, nr. 2872/02;
- CEDO cauza Von Hannover vs. Germania;
- CEDO cauza Axel Springer AG vs. Germania;
- CEDO cauza Von Hannover vs. Germania;
- CEDO cauza Mosley vs. Regatul Unit;
- CEDO cauza Biriuk vs. Lituania;
- CEDO cauza Társaság a Szabadságjogokért vs. Ungaria;
- CEDO cauza Sejdic, Finci vs. Bosnia Herzegovinei;
- CEDO cauza Magyar ZRT vs Ungaria;

2. Jurisprudență Uniunea Europeană

- CJUE cauza Productores de Música de España (Promusicae) vs. Telefónica de España;
- CJUE, Federacion de Comercio Electronico y Marketing Director vs. Administration del Estado,
- CJUE cauzele Volker und Markus Schecke GbR și Hartmut Eifert/Land Hessen;
- CJUE cauza Productores de Música de España (Promusicae)vs. Telefónica de España
- CJUE cauza TietosuojaValtuutettu vs. Satakunnan Oy,
- CJUE din 29 iunie 2010 în cauza Comisia Europeană/The Bavarian Lager Co. Ltd., C-28/08 P;
- CJUE Interporc Export GmbH vs. Comisia Comunităților Europen;

- CJUE Comisia Europeană vs. The Bavarian Lager Co. Ltd.;
- CJUE Volker și Hartmut Eifert vs. Land Hessen;
- CJCE, Cauza 268/99, Aldona Malgorzata Jany și alții împotriva Staatssecretaris van Justitie, Hotărârea Curții din data de 20 noiembrie 2001;
- CJCE, Cauza 369/90, Mario Vicente Micheletti și alții împotriva Delegación del Gobierno en Cantabria, Hotărârea Curții din data de 7 iulie 1992;
- CJUE, Cauza 211/91, Comisia c. Belgia, Hotărârea Curții din data de 16 decembrie 1992;
- Hotărârea din 11 aprilie 2000, cauzele conexate C-51/96 și C-191/97, Christelle Deliège v Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, Ligue belge de judo ASBL, Union européenne de judo (C-51/96) și François Pacquée (C-191/97) (Rec.2000, p.I-2549), Hotărârea din 15 decembrie 1995, Union royale belge des sociétés de football association and others/Bosman and others, C-415/93 (Rec.1995, p.4921);
- Hotărârea din 14 iulie 1976, Gaetano Donà v Mario Mantero, cauza 13/76 (Rec.1976, p.1333);
- Hotărârea din 16 ianuarie 1997, USSL no 47 di Biella / INAIL, C-134/95 (Rec.1997, p.I-195);
- Hotărârea din 5 octombrie 1988, Steymann / Staatssecretaris van Justitie, cauza 196/87 (Rec.1988, p.6159);
- Hotărârea Curții de Justiție nr.92/2013 din 18 iulie 2013,
- CJCE- Hotărârea din 09 Aprilie 1995, in cauza I. Iriart;
- CJCE- Hotărârea din 23 Februarie, 1994, C. Scholz;
- Hotărârea CJCE- Hotărârea din 15 Martie, 1994, părți: Comisia Europeana împotriva Spaniei, cauza C-184/11;

- Hotărârea Curții din data de 20 februarie 1979. Rewe-Zentral AG împotriva Bundesmonopolverwaltung für Branntwein. Cerere având ca obiect pronunțarea unei hotărâri preliminare: Hessisches Finanzgericht – Germania, Cauza C 120/78., Identificator ECLI: ECLI:EU: C:1979:42; publicată în Ediția specială a Jurnalului Oficial al Uniunii Europene;
- Hotărârea Curții pronunțată la 18 noiembrie 2003, Cauza C-478/07, părți Budejovicky Budvar/Rudolf Ammersin GmbH, recurs prealabil, , publicată în JO C 22, 26.01.2008;
- Hotărârea Curții (Marea Cameră) din data de 10 februarie 2009, Cauza C-110/05, părți Comisia Comunităților Europene împotriva Republicii Italiene, publicată în JO C 11, 16 Ianuarie 1976, p.2-11;
- Hotărârea Sandoz din 14 iulie 1983, nr. 174/82, publicată în EU:C:1983:213, punctul 16;
- Hotărârea din 20 februarie 1979, Rewe-Zentral, cunoscut sub numele „Cassis de Dijon, Cauza nr. 120/78, părți Rewe-Zentral AG, cu sediul în Köln și Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (Administrația Federală a Monopolului Alcoolului), publicată în JO C 11, 16 ianuarie 1976, p.2-11;
- Hotărârea CJCE din 11 juillet 1974, Părți: Keck și Mithauard, aff.8/74, Dassonville, Rec. I-837;
- Hotărârea Dassonville, CJUE 11.07.1974, pct. 5, cauza C-8/74, parti Procureur du Roi și Benoît și Gustave Dassonville și în acțiunea civilă între SA Ets Fourcroy SA Breuval et Cie Benoît și Gustave Dassonville, Repertoriul de jurisprudență 1974 -00837;
- Hotărârea Curții de Justiție din 17 iunie 2003 în cauza C-383/01 De Danske Bilimportører împotriva Skatteministeriet, Told- og Skattestyrelsen. ECR 2003, p. I-06065, punctul 34;

- Hotărârea din 12 septembrie 2006, parti: Cadbury Schweppes și Cadbury Schweppes Overseas, Cauza: C-196/04, Rec., p. I-7995, punctele 31-33;
- Hotărârea din 3 octombrie 2006, Părți: Marianne Scheunemann împotriva Finanzamt Bremerhaven, C-452/04, Rec., publicata in JO I-9521, punctele 34 și 44-49;
- Hotărârea din 12 decembrie 2006, Părți: Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation împotriva Commisioners of Inland Revenue, Cauza C-374/04, Rec., p. I-11673, punctele 37 și 38;
- Hotărârea din 06.04.2006, Părți: Test Claimants in the FII Group Litigation împotriva Commissioners of Inland Revenue, Cauza C-446/04, Rec., Rec. I-11753, pct.36;
- Hotărârea din 13 martie 2007, Părți: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation împotriva Commissioners of Inland Revenue., cauza C-524/04, Rec., p. I-2107, punctele 26- din 24 mai 2007, parti: Winfried L. Holböck împotriva Finanzamt Salzburg-Land., cauza: C-157/05, Rec., p. I-4051, pct. 28.
- Hotărârea din 24 martie 1994, Părți: Her Majesty's Customs and Excise împotriva Gerhart Schindler și Jörg Schindler, cauza C-275/92, Rec. 1994 p. 1-1039, pct. 22;
- Hotărârea din 22 ianuarie 2002, parti: Canal Satélite Digital SL împotriva Adminstración General del Estado, în prezența Distribuidora de Televisión Digital SA (DTS)., C-390/99, Rec. 2002 p. I-607, pct.31;
- Hotărârea din 25 martie 2004, parti: Herbert Karner Industrie-Auktionen GmbH împotriva Troostwijk GmbH. , Cauza: C-71/02, Rec. 2004 p. I-3025, pct.46;
- Hotărârea din 26 mai 2005, Cauza C-20/03 Proces penal împotriva Marcel Burmanjer, René Alexander Van Der Linden și Anthony De Jong. , Rec. 2005, p. I-4133, pct.34 și următoarele;

- Hotărârea CJCE din 17 decembrie 1970, Părți: Internationale Handelsgesellschaft mbH împotriva Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, Cauza 11/70, publicată în J.O. din 30.03.2010’
- Hotărârea CJCE din 16 iunie 2005, Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de judecătorul delegat cu efectuarea anchetelor preliminare a Tribunale di Firenze - Italia , Cauza C-105/03; EU:C:2005:386;
- Hotărârea CJCE- Hotărârea din 15 Martie, 1994, părți: Comisia Europeană împotriva Spaniei, cauza C-184/11, JO 2002, L 296, p. 1;
- Hotărârea a fost pronunțată la data de 31 Ianuarie 1984, (286/82 și 26/83, Rec., p. 377, punctele 10 și 16); aceasta a fost urmată printre altele de Hotărârea din 2 februarie 1989, Cowan (186/87, Rec., p. 195, punctul 15);
- Hotărârea din 24 noiembrie 1998, Bickel și Franz (C-274/96, Rec., p. I-7637, punctul 15), de Hotărârea din 19 ianuarie 1999, Calfa (C-348/96, Rec., p. I-11, punctul 16);
- Hotărârea din 26 octombrie 1999, Eurowings Luftverkehrs (C-294/97, Rec., p. I-7447, punctul 34);
- Hotărârea din 17 Noiembrie 2009, Presidente del Consiglio dei Ministri (C-169/08, Rep., p. I-10821, punctul 25);
- Hotărârea din 20 mai 2010, parti Emiliano Zanotti împotriva Agenzia delle Entrate - Ufficio Roma 2, Cauza C-56/09, Rep., p. I-4517, punctul 26;
- Hotărârea din 27 ianuarie 2011, Părți: Comisia Europeană împotriva Luxemburg, Cauza C-490/09, Rep., p. I-247, punctul 35; EU:C:2011:34, pct. 47;
- Hotărârea CJCE- din 23 februarie 1995, Părți: litigiu penal împotriva Aldo Bordessa, Vicente Marí Mellado and Concepción Barbero Maestre, cauza C 358/93, JO 24.07.2013;
- Hotărârea CJUE în cauza Bodil Lindqvist, C-101/01;

3. Jurisprudență națională

- Decizia CCR nr. 70/2000 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. IV pct. 7 din OG nr. 18/1994 privind măsurile de întărire a disciplinei financiare a agenților economici, aprobată, cu modificări, prin Legea nr.12/1995, publicată în Monitorul Oficial nr. 334 din 19.07.2000;

-Decizia CCR nr. 146/2000 privind excepția de neconstituționalitate a art. 291 alin 3 din C.P.P., publicată în Monitorul Oficial, Partea 1 din 15 Noiembrie 2000;

-Decizia CCR nr. 1258/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, din 23 Noiembrie 2009;

-Decizia CCR nr. 17/2015, publicată în Monitorul Oficial Partea I, din 30 ianuarie 2015;